

Volsted Fortelby

Byport

Fortelplads

Byport

Fra Landsby til Forteby

Forvandling fra Landsby til Forteby

Volsted er Danmarks mest velbevarede forteby og ligger i dag næsten uforstyrret som den gjorde efter landboreformerne i 1800-tallet. En forteby havde en veldefineret grænse udadtil, en grænse, hvor der var et hegn, som blev lukket om natten. Indenfor lå huse og gårde i en kreds med en vej i midten af fællesjorden. Her var der samlingssted og vandingssted for kreaturer og fjerkræ. Der var en byhyrde, der holdt opsyn med dyrene om dagen i det åbne land, og som drev dem ind i fortet om aftenen, hvorefter portene til det åbne land blev lukket.

Volsted i dag

I 1977 blev græsarealet rundt om fortet/søen fredet, mens arealerne foran huse og gårde på den anden side af vejen blev friholdt. På et af disse arealer, et græsareal foran en gård, ønsker vi at etablere en forteplads på. Pladsen ligger med udsyn ud mod søen og med et godt vue ud over byen. Arealet passerer af den østlige hærvej mellem Aalborg og Rebild og en markvej til kærret, som man brugte til fodvej, når man skulle have dyr i kærret. I dag benyttes markvejen bl.a. af ryttere og vandere, der vil nyde det rige dyreliv i det uberørte kær.

Fortepladsen (indtegnet på forsiden)

Al nuværende bevoksning på det lejede areal fældes for at opnå det fulde udsyn ud over fortet og byens karakteristiske udseende. Pladsen afgrænses med lavt fletheegn kendt fra fortetiden mod naboerne mod nord og vest.

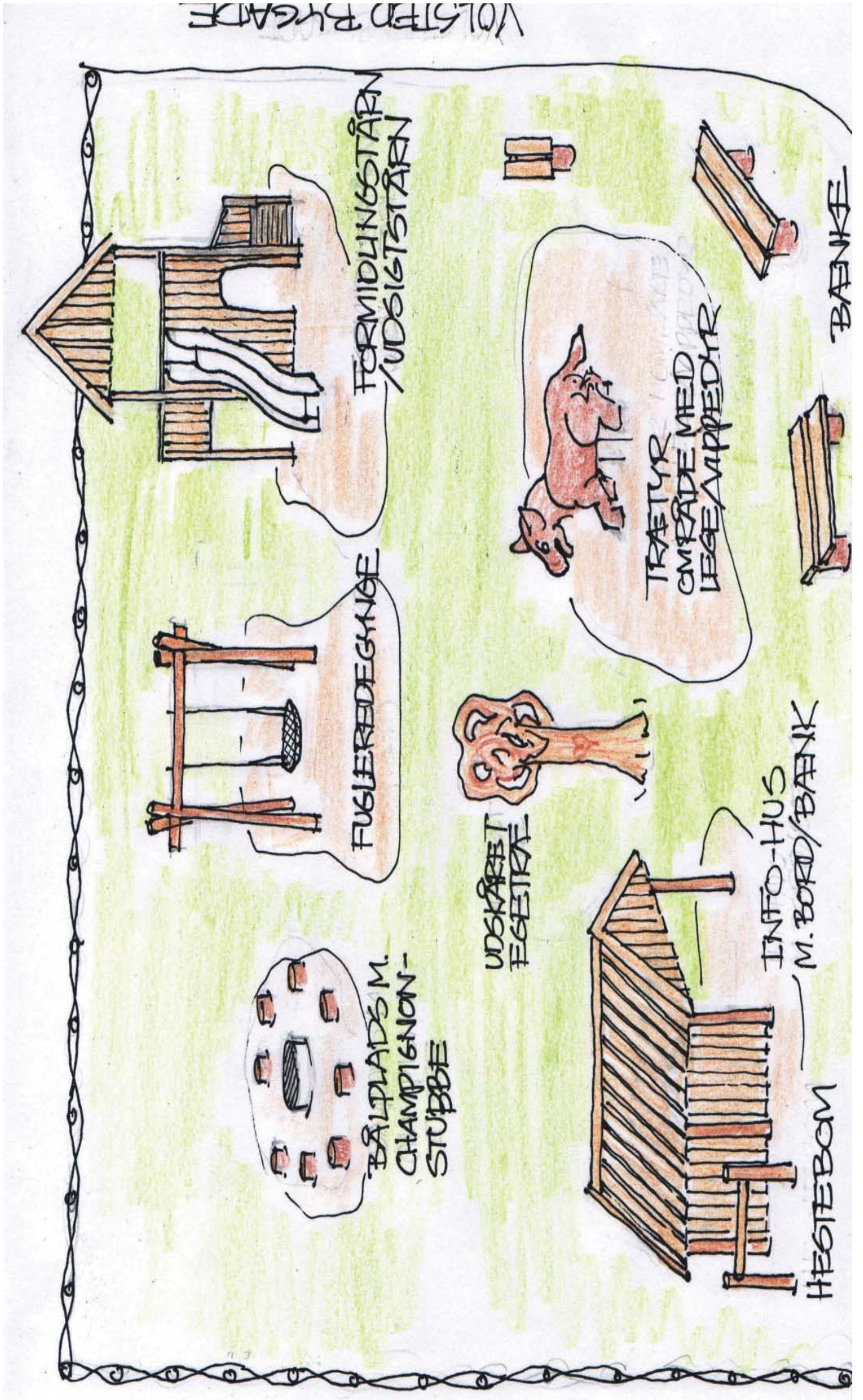
Etablering af Volsted Forteplads.

Fortepladsen skal både fungere som byens samlingssted og som et "historisk" opholdsted, hvor nutidens mennesker får mulighed for at indleve sig i datidens samfund på en legende måde. Via informationstavler, visuelle og interaktive rekvisitter samt diverse aktiviteter fortælleres historien om Volsted som forteby og de helt specielle forhold, der kendetegner en forteby.

Hvor det er forsvarligt muligt vil beboerne blive inviteret til en workshop, hvor der skal udarbejdes rekvisitter. Dette vil styrke sammenholdet og ejerskabet for projektet. I forbindelse med træskærerarbejdet ved bålplads og legehjørne, inddrages en professionel træskærer, så kvalitet og udformning sker med respekt for materiale og ideen bag forteprojektet.

Oversigtskort N

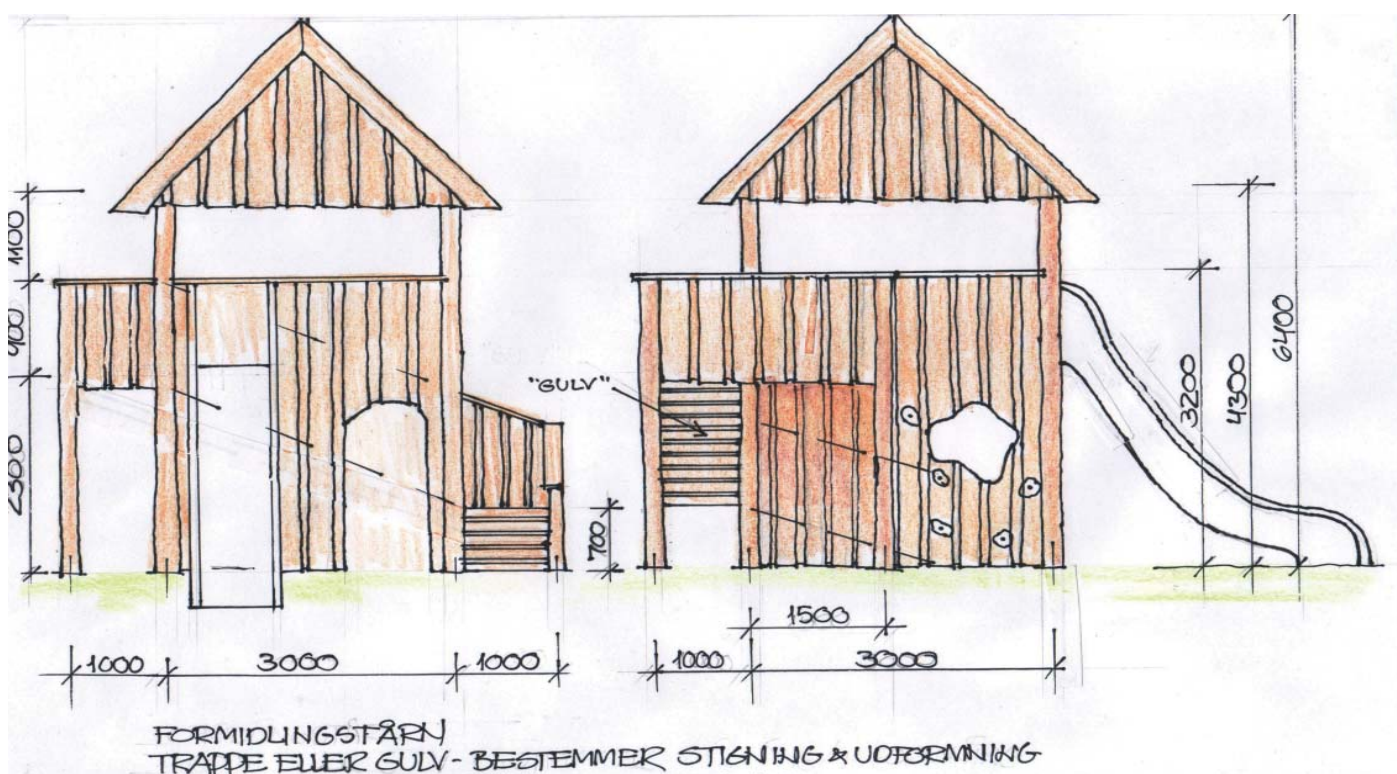
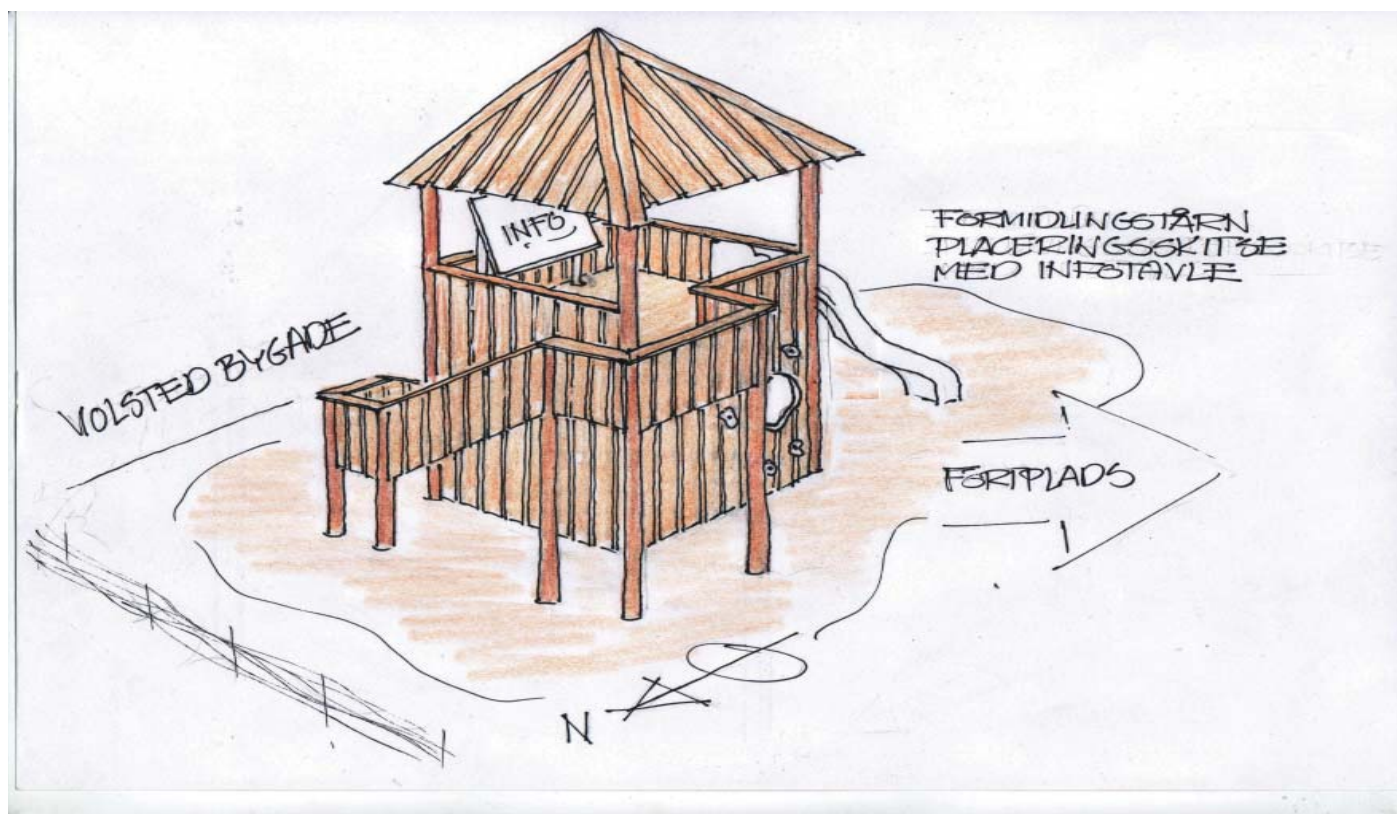

Informationstårn

Længst fremme på pladsen i det nordøstlige hjørne placeres informationstårnet. Adgangen til tårnet sker via en lettilgængelig udvendig trappe. På tårnet etableres endvidere klatregreb samt rutchebane, hvorved tårnet inviterer alle målgrupper til leg og læring.

Tårnet har en sådan højde, at man fra platformen nemt kan overskue byen. På platformen etableres informationsplancher med fortegnede kort, samt tilhørende historier om livet i byen. I tårnet kan man på illustrationerne se, hvordan der i Volsted blev foretaget en stjerneudskiftning uden udflytning,. Det er grunden til at byen i dag stadig ligger omkring fortet, med gadekæret i midten. I dag er mange af byens funktioner forsvundet, men på fortegnede oversigtskort, hvor husene fremstår i profil, vil man kunne fornemme det tidligere bysamfund. Byens tidligere funktioner så som smed, slagter, brugs, købmænd, skole, kirke, landmænd o.s.v. vil være indtegnet på byens huse.

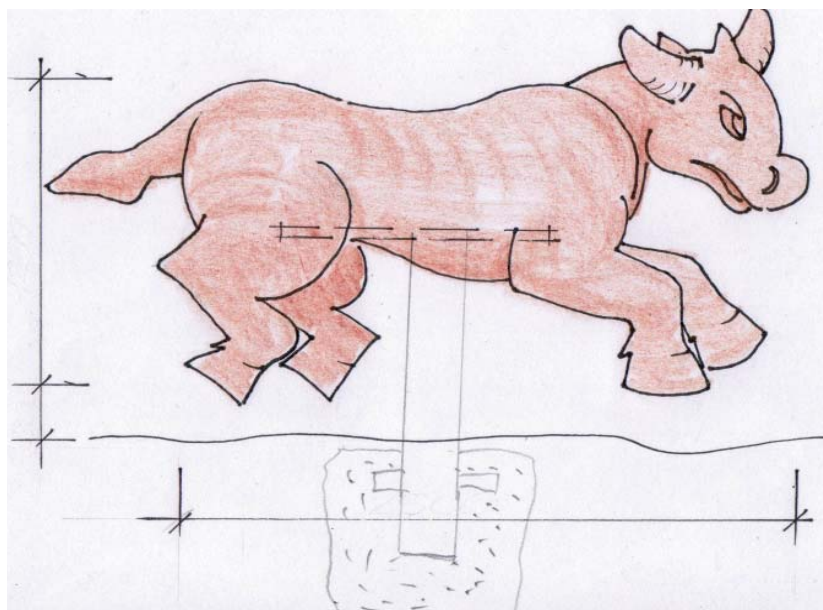
Bålpladsen

I det nordvestlige hjørne, hvor pladsen er naturlig hævet, placeres en bålplads. Siddepladser fremstilles af træ og kan endvidere benyttes som ”jorden er giftig” rekvisitter.

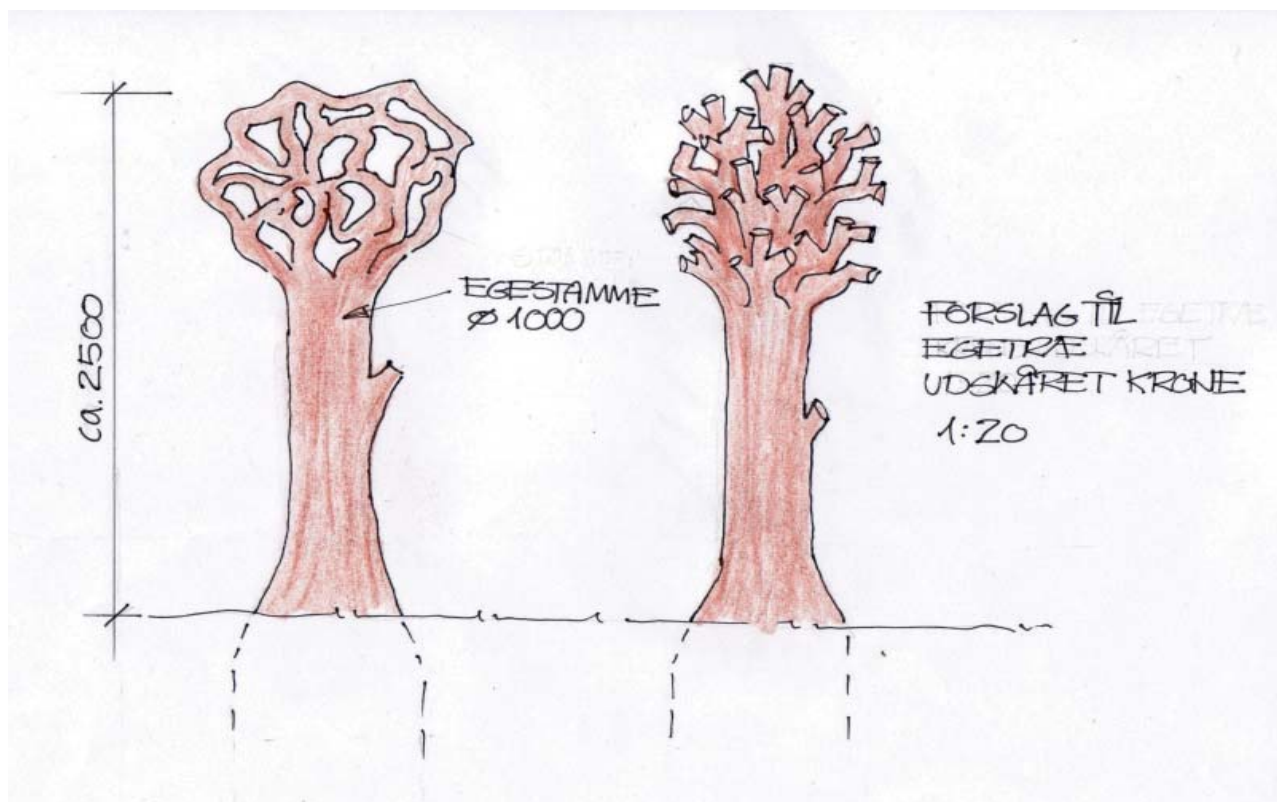
Aktivitetshjørne

I det sydøstlige hjørne findes aktivitetsområdet. Centralt placeres en tyr udskåret i træ. Tyren skal illustrere historien om datidens avlstyr, der bedækkede byens besætninger efter princippet, en by - en tyr. Historien kan læses på en planche ved tyren. Rundt om tyren placeres udskårne husdyr i træ. Dyrene fremstilles som vippe-og balancerekvisitter.

Stævnetræ

Centralt placeret på fortepladsen ”plantes” et Egetræ (egetræ med udskåret krone). Rundt om træet opsættes bænke og i form som fortebyens opbygning, etableres bede med gamle danske krydderurter m.m. Træet er tænkt som et mødested for byens unge. Her kan de sidde og hyggesnakke og snitte kæresteinitialer ind i stævnetræet.

Krydderurtebed

I krydderurtebedet plantes ”Bondens” medicin- og nytteurter. Bedene kan bruges som visuel sanse- og smagsoplevelse samt som ekstra krydderi til bålmaden.

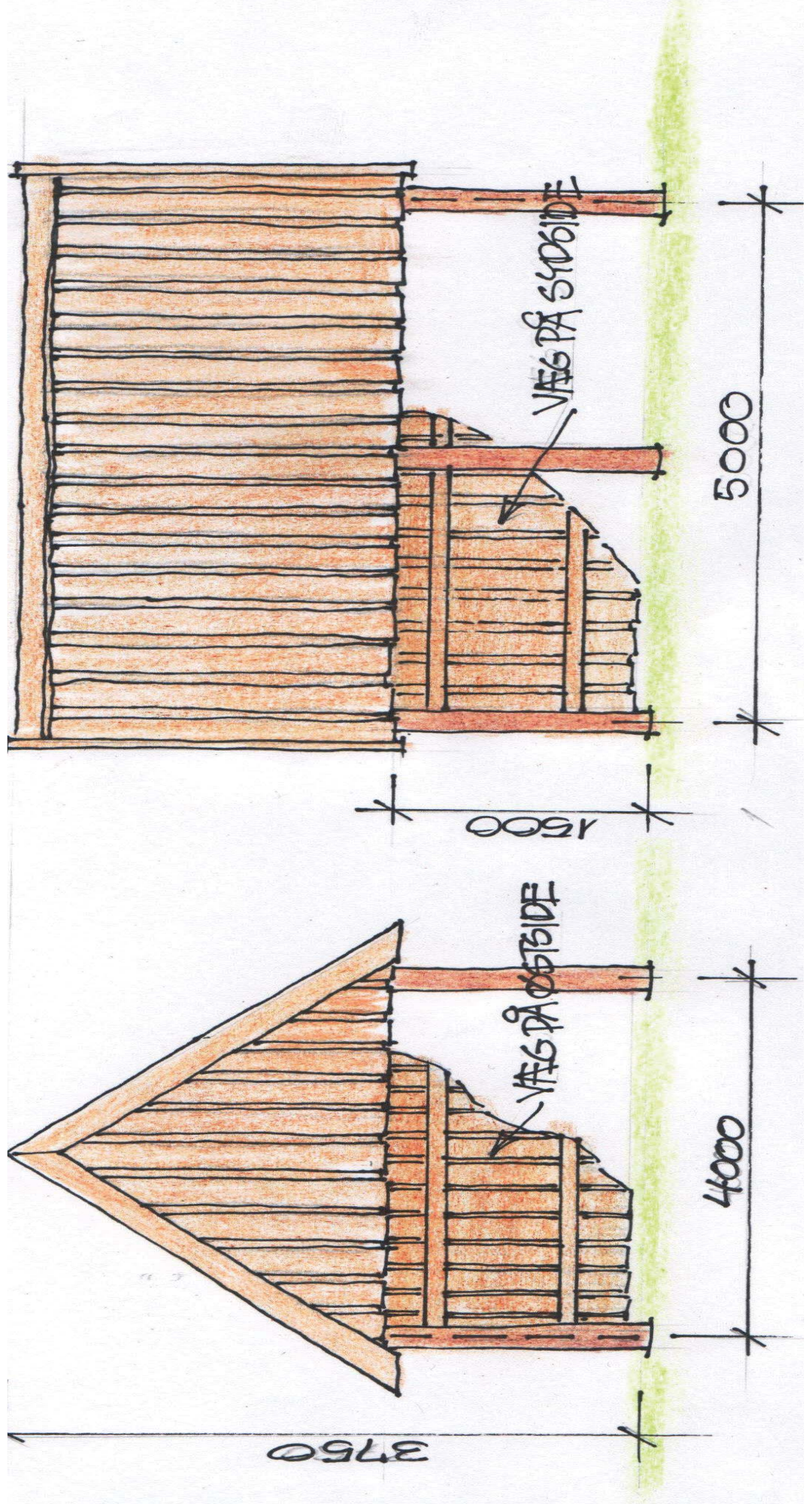
Fugleredegynge

På oversigtskortet er indtegnet en fugleredegynge. Gyngen indgår ikke i det aktuelle projekt, men da byens børn har et ønske om en gynge, har vi valgt at reservere pladsen til en eventuel gynge ved en senere lejlighed.

Informationshus

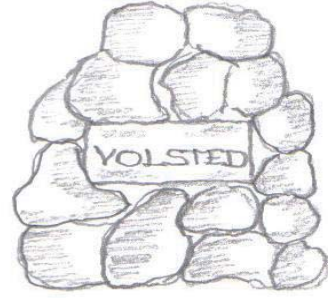
I det sydvestlige hjørne etableres en firkantet bygning udført i træ. Rundt om huset plantes stokroser i forskellige farver, der skal illustrere bondens have. Mod nord og øst er bygningens sider åbne, så man fra sidepladserne i huset har udsigt over både forteplads og forteby. På de øvrige sider placeres informationstavler om livet i fortebyen. Bl.a. gamle lege, madopskrifter, personskildringer m.m. Ved huset etableres hestebom og vandpost.

Byporte

Ved indfaldsvejene i nord og syd opsættes ”byporte” i form af kampestenssætninger med byskilt. Mange af gårdene er udført i kampesten og flere steder ses stensætninger udført i kampesten.

På sigt arbejdes der også på at få bynavnet ændret fra Volsted til Volsted Forteby.

Informationsmateriale

Vi ønsker at profilere Volsted som Danmarks bedst bevarede forteby. Historien om fortebyen fortæller vha. rekvisitter, informations- og undervisningsmateriale. Der vil blive udarbejdet materiale til brug på de forskellige tavler på selve pladsen, på informationshuset og tårnet. Desuden vil der blive udarbejdet en folder med et resume af de forskellige informationer.

Materialet vil beskæftige sig med livet i gamle dage i landsbyen og vil således bl.a. indeholde beskrivelser af børnenes lege, dyrehold og -pasning på forten, øvrige erhverv, kost og det sociale liv og vil være krydret med lokale fortællinger. Specielt til undervisningsbrug vil vi udvikle et materiale, hvor der også kan bookes lokale fortællere.

En lang række kommuner med tilknytning til den østlige hærvej samarbejder om nogle rekreative ruter, hvor fortepladsen i Volsted bl.a. vil være støttepunkt. Dette samarbejde og historien bag hærvejen vil også blive omtalt i materialerne. Materialet vil naturligvis kunne downloades via hjemmesiden. Foldere mv. vil også kunne bestilles der.

Livet på forten

I samarbejde med byens børneklub er der planer om at arrangere forskellige aktiviteter en gang om måneden. Aktiviteterne skal relateres til ideerne bag projektet, så lokale motiveres til at bruge stedet, får indsigt i byens liv og besøgende kan opleve livet på forten anno 2009. Arrangementerne annonceres via hjemmesiden og på fortepladsen.

Evaluering

Projektet vil blive afsluttet med en evalueringsrapport. Rapporten vil bl.a. resultere i en DVD omhandlende hele projektet. DVDen kan bestilles på hjemmesiden.

Internet

Forteprojektet er også tilstede på internettet. Hjemmesiden vil fungere som et interaktivt forum for alle med interesse for det særlige kulturelle særpræg og for landsbyen Volsted.

Med hjemmesiden får byen et moderne samlingssted herunder en kalender med aktivitetsoversigt for fortepladsen og det øvrige lokalområde. Den vil også rumme et nyhedssite med alt interessant for lokalområdet.

Historier om byen vil blive fortalt af tidligere og nuværende beboere og vil være til rådighed for download. På hjemmesiden findes endvidere historiske kort og billeder af byen.

Informationsmateriale om byen og projektet kan downloades. Det vil også blive muligt at kontakte lokale formidlere, så man kan bestille en rundvisning. Der vil desuden være links til forskellige relaterede emner og lokale interessepunkter.

Hjemmesiden vil være tilgængelig fra domænet www.volstedforteby.dk og endvidere nås via siderne www.forteby.dk og www.volsted.dk.

Vedligeholdelsesplan – Volsted Forteplads.

Vi har planlagt at vedligeholdelsen af Fortepladsen forestås ved en turnusordning, hvor byens husstande med børn deltager. Ved at inddrage børn sikre vi ejerskab, hvorved vi håber at kunne forebygge hærværk.

Ordningen betyder at 25 af byens 50 husstande skal vedligeholde og holde pladsen ren ca. 2 uger pr. år. Ugerne vil blive fordelt og forskudt 1 gang om året, så alle kommer til at stå for vedligeholdelsen både i sommer og vinterhalvåret.

Denne turnusordning suppleres af kvartalsvise serviceeftersyn, hvor en lokal byggesagkyndig gennemgår pladsen samt af et dybdegående årligt eftersyn.

Vedligeholdelsesplanen kan ses på hjemmesiden www.volstedforteby.dk og de enkelte husstande har mulighed for at bytte periode, hvis dette blot meddeles byens webmaster. Dvs. planen på hjemmesiden altid er gældende. Der skal være anført et navn og tlf. på den i husstanden, der har ”vagten” iht. planen. Endvidere forefindes en logbog med turnuslister m.m.på fortepladsen.

Til at udføre vedligeholdelsen indkøbes de nødvendige redskaber, slåmaskine, trimmer, skovl, værktøj, handsker, trillebør, olie, fedt.

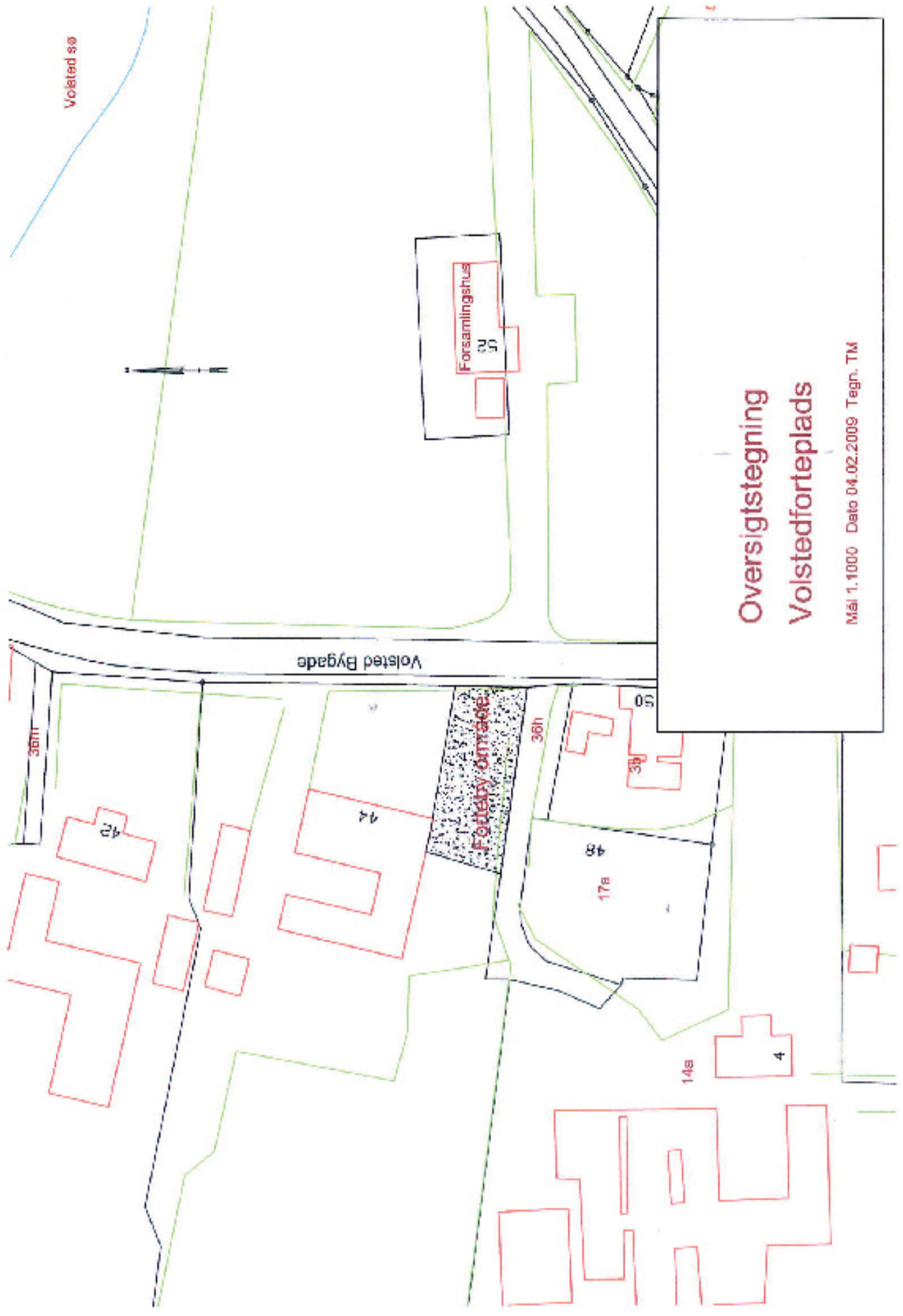
Vedligeholdelsesopgaver i henhold til turnusordningen.

1. Græsslåning
2. Renholdelse af pladsens faciliteter
3. Evt. vanding af beplantning
4. Tømning af skraldespande
5. Dagligt tilsyn.
6. Eftersyn af infotavler
7. Renholdelse for ukrudt og evt. efterladenskaber fra heste.

Vedligeholdelse iht. kvartals eftersyn.

1. Kontrol af fundamenter for pladsens faciliteter
2. Kontrol for afskalninger, splinter mv.
3. Kontrol af alle bevægelige dele
4. Smøring af alle bevægelige dele
5. Kontrol af faldunderlag for glas mv.
6. Kontrol af infotavler
7. Evt. udbedring af skader og tilkald/bestilling af reservedele ved leverandør.

Overstegning Voistedforteplads

Mål 1:1000 Dato 04.02.2009 Tegner TM

Voisted Bygade

Voisted sø

Forsamlingshus
33

Føteby område

36h

42

44

36h

48

50

30

17a

14a

4